

Pe cărarea Crucii

Convorbiri duhovnicești
cu Înaltpreasfințitul
IOAN
Mitropolitul Banatului

Consemnări și prefață:
prof. dr. Luminița Cornea

Agnos

Sibiu – 2019

<i>Mitropolitul Ioan și graiul românesc</i>	5
În sânul Bisericii, se cuvine să se nască și să crească fiii neamului nostru românesc	51
Crucea este mantia cu care L-am petrecut noi pe Hristos spre Tatăl cel Ceresc	58
Crucea nu înseamnă numai suferință, înseamnă și biruință	63
Să vă bucurați întru așteptarea Împăratului nostru Iisus Hristos!	69
Să ne judecăm pe noi, prin raportarea la semenii noștri!	75
Vă îndemn să fiți făclii aprinse în sfeșnicul țării și al Bisericii noastre strămoșești	80
Ne cheamă și pe noi la praznic, /Când România va fi Mare!	86
Să ne lăsăm îmbrăcați în roua harului Duhului Sfânt!	89
Duhul cel Prea Sfânt să se coboare peste crestele Carpaților României!	96
Pruncii sunt darul lui Dumnezeu făcut părinților	101
Prima evanghelie văzută în viața mea a fost dulcea mea măicuță	106
Ne bucurăm de sărbătorile Cerului, cum este și aceasta când Maica Domnului s-a mutat la viață	115
În focul dragostei și al credinței, rugăciunea împreună este mai puternică	118
Să ne cercetăm sufletește dacă nu cumva ne-am întinat numele de creștin!	124
Păziți-vă să nu-i judecați pe cei care nu vin la Sfânta Liturghie!	129
Lasă-mă, inimă, să-mi deschid aripile, ca să zbor către Împărăția Bunului Dumnezeu!	134
Să nu luăm chipul fratelui celui mai mare de a ne judeca frații!	139

Resursa este locul unde omul nu poate iubi	143
Fugiți din lumea șerpilor și îndreptați-vă spre lumea îngerilor!	147
Postul este îngerul păzitor al omului pe pământ	153
Ești tu mărturisitor al lui Hristos în familia ta?	158
Bătălia dată pe Sfânta Cruce între Hristos și moarte	163
Iubiți-i pe părinți, mângâiați-i cât îi mai aveți printre voi!	168
Doamne, pe cei care mă batjocoresc și mă urăsc, iartă-i!	173
Ne îndeamnă Hristos să fim lumină în lumea aceasta și sare pământului	178
Iubirea lui Dumnezeu să se reverse peste toate popoarele lumii!	185
Iertarea aduce sănătate trupească și sufletească	189
Îl rugăm pe Hristos să dea pacea sfântă peste spațiul nostru românesc!	195
Rugați-vă lui Dumnezeu să vă dea îngeri de pază!	199
Iertarea aduce pace și călătorie liniștită spre Împărăția Cerurilor	205
Învățătorule, după cuvântul Tău, voi arunca mrejele!	210
Mântuitorul se introduce tainic și pe Sine în parabola	215
Să ne comportăm în viața aceasta așa cum ne-a învățat Hristos!	221
Nu vă veșniciți pe pământ, ci înveșniciți-vă în Împărăția Tatălui!	225
Dumnezeu să păzească țara și neamul nostru de foc și de sabie!	229
Omul este comoara lui Dumnezeu pe pământ	234
Fericiți sunt aceia care au crezut că va veni Mesia!	238
Oamenii sunt florile de busuioc pe care le seamănă Dumnezeu pe pământ	242
Să ne rugăm lui Dumnezeu să nu șteargă din Cartea vieții numele noastre de creștini!	248
Sfântul Ioan și-a scris numele în Cartea vieții cu sângele său	253

La 11 mai 313, Împăratul Constantin a spus:

de astăzi, nimeni să nu se atingă de niciun creștin! 257

Sfântul Iachint a așezat biserica din spațiul românesc

pe făgașul Ortodoxiei 260

Să ne aducem aminte de un mare sfânt al creștinismului,

Sfântul Martir Ștefan! 265

Mărturisiți, prin fapte și prin cuvânt, că sunteți creștini!

..... 270

Cultura și limba română sunt cei mai de seamă grăniceri

ai neamului 274

Ardealul este provincia românească cea mai aproape de cer

..... 281

Întoarcerea Banatului la patria-mamă

..... 287

Recenzii asupra volumelor de „Convorbiri duhovnicești cu

Înaltpreasfințitul Ioan, Mitropolitul Banatului” 289

Mitropolitul Ioan și graiul românesc

Înaltpreasfințitul Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului! Oare cum am putea să-i definim uriașa-i personalitate? Oare care este calitatea dominantă a Înaltpreasfinției Sale? Ce îi marchează în mod deosebit personalitatea? Faptul că a avut o prodigioasă activitate misionar-duhovnicească ca Episcop și apoi ca Arhiepiscop onorific al Eparhiei Covasnei și Harghitei? Faptul că susține o rodnică activitate ca Arhiepiscop al Timișoarei și Mitropolit al Banatului? Faptul că a păstrat nestinsă, vreme de mai bine de două decenii, flacăra românismului pe meleagurile încărcate de zbuciumată istorie ale Covasnei și Harghitei, în întreaga țară românească? Faptul că a realizat un arc duhovnicesc ortodox creștin între plaiurile românești?

Toate acestea încununează personalitatea Înaltpreasfințitului Ioan, Mitropolitul Banatului. Vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist Arăpașu (1915-2007), în anul 2001, cu prilejul împlinirii a șapte ani de păstorire ai Preasfințitului Părinte Ioan în Episcopia Covasnei și Harghitei, a mărturisit: *„Prețuindu-i strădania depusă cu sârguință, răbdare și optimism, în această scurtă perioadă de șapte ani de arhipăstorire, auzindu-i gândurile îndreptate spre viitor, spre cele ce încă așteaptă să fie împlinite, chipul blând al Preasfințitului Episcop Ioan, cu privirea spre zările apostolatului său dumnezeiesc, apare desprins parcă din ceata marilor părinți ai Bisericii.”*

Respect pentru Căminul nostru
 Multe asemenea cuvinte de prețuire ale unor mari personalități ecleziastice (și nu numai) la adresa actualului Mitropolit al Banatului se găsesc în volumul *O candelă în Carpați – Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, 15 ani de la înființare, 1994-2009*, tipărit cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea Înaltpreasfințitului Ioan, atunci Arhiepiscopul Episcopiei Covasnei și Harghitei.¹

Mitropolitul Antonie Plămădeală (1926-2005) apreciază omul potrivit la locul potrivit: „*A fost, socotesc, o binecuvântare de la Dumnezeu înființarea acestei noi episcopii, atât de necesare pentru acea parte a Transilvaniei, dar, în același timp, Sfântul Sinod a ales, cred eu, omul potrivit pentru a ocupa acest nou scaun episcopal, în persoana Preasfințitului Ioan Selejan.*”

Alt mare cărturar, ierarh și scriitor, Părintele Anania, adică vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu al Clujului (1921-2011), mărturisea: „*A fi, în același timp, contemplativ și practic, cărturar și salahor, îndrăzneț și prudent, dărz și elastic, vizionar și actual aici și pretutindeni, înțelept și cutezător, iată măsura Omului din Covasna și Harghita.*”

Părintele Constantin Galeriu (1918-2003) a definit calitățile duhovnicești împletite cu cele practice ale ingineriei: „*...Să întâlnești, să ascuți pe cercetător în domeniul arheologiei, repetăm, al arheologiei biblice a Locurilor Sfinte, unice pentru conștiința umană; să-l auzi tâlcuind pe un învățat, dezvăluind tainele descoperirilor dumnezeiești în atâtea zidiri, tâlcuindu-le și științific, și duhovnicește; și totodată, cu ochii inginerului (monahul de acum fusese mai înainte inginer). Așadar, contemplând asemenea icoane sfinte, cu ochii inginerului, și nu numai... Un arhitect contemplă existența—o existență,*

¹ *O candelă în Carpați – Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, 15 ani de la înființare, 1994-2009*, tipărit cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea Înaltpreasfințitului Ioan, Arhiepiscopul Episcopiei Covasnei și Harghitei, ediție îngrijită de Ioan Lăcătușu și Nicoleta Ploșnea, Editura Grai Românesc, Miercurea-Ciuc, 2009; referirile noastre trimit la p. 574-584.

în proiectul ei, inginerul, în înfăptuirea tehnică a proiectului. Părintele Ioan avea în chip firesc ochi și de arhitect, și de inginer.”

*

De la începutul păstoririi sale, ÎPS Ioan și-a propus, ca obiectiv central, păstrarea credinței, a tradițiilor și a limbii noastre românești. În anul 1999, a făcut demersuri pentru apariția în cadrul Episcopiei Covasnei și Harghitei, a publicației *Grai Românesc*. Îmi amintesc cum titlul publicației a fost dat chiar de ierarhul nostru și cum a susținut ca adjectivul, atribut pe lângă substantivul *grai*, să fie notat cu majusculă, tocmai pentru a evidenția mai bine calitatea *graiului*, aceea de *Românesc*. Din *Binecuvântarea* dată atunci, apărută în primul număr al publicației, notăm: „Rog pe Bunul Dumnezeu să binecuvinteze *pana* celor care vor scrie în paginile acestei publicații aducând bucurie, lumină și speranță în casele credincioșilor.” De-a lungul anilor, revista trimestrială *Grai Românesc* a făcut cunoscute realizările din toate domeniile Eparhiei Covasnei și Harghitei.

În cele ce urmează ne-am propus să evidențiem conexiunea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan cu graiul românesc. Felul de a se exprima în dulcele grai românesc de la poalele Carpaților i-au adus elogii bine meritate. Ne oprim la un exemplu: la cursurile Universității de Vară de la Vălenii de Munte, ediția jubiliară 2008 (*Centenarul Cursurilor de Vară*), după discursul, pe atunci, al Preasfințitului Părinte Ioan, cunoscutul om de cultură Valeriu Râpeanu, privind la bustul lui Nicolae Iorga, s-a adresat ierarhului cu remarcă: „Și lui Nicolae Iorga i-ar fi plăcut frumoasa limbă românească rostită de Înaltpreasfinția Voastră.”

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan are un mod specific al *spunerii*, al narării, evidențiat de noi în cuvintele de învățătură ale Înaltpreasfinției Sale din volumele de convorbiri duhovnicești, respectiv: *Pe cărarea Raiului*. *Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Ioan al Covasnei și Harghitei*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010; *Pe cărarea Raiu-*

Responsabil: *lui. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan, Arhiepiscop al Munților*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Editura Sophia, București, 2014; *Pe cărarea Raiului. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan al Munților*, Ediția a treia, Editura Sophia, București, 2017; *Înviatul din Nazaret. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan al Banatului*, Editura Sophia, București, 2017. La acestea se adaugă convorbirile din volumul de față.

Prin textele acestor cărți, Înaltpreasfințitul Ioan ne-a învățat și ne învață permanent să trăim întru cele trei dimensiuni ale păcii duhovnicești: împăcarea cu Dumnezeu, împăcarea cu semenii și împăcarea cu sine însuși. Prin întreaga-i personalitate, prin statura impunătoare, prin comportamentul așezat, prin graiu-i molcom, prin privirea ochilor blânzi, Înaltpreasfințitul Ioan este cu adevărat mângâietor de suflete. Suflete ale neamului românesc, dar nu numai. Având în vedere că a participat la multe congrese internaționale, că a vizitat multe țări, putem să extindem afirmația noastră inițială și să apreciem că Înaltpreasfințitul Ioan este mângâietorul de suflete ale poporului creștin dintr-o margine la alta a spațiului ortodox.

Oferindu-ne mângâiere și dragoste, ne înalță întru credință, întru tradiție ortodoxă și spiritualitate românească. Ne învață că rugăciunea și faptele bune sunt două aripi cu care omul se ridică spre Împărăția Cerurilor. Ascultându-i predicile și citindu-i cărțile, avem în suflet imaginea înțeleptului senin, blând, deschis și bun cu toată lumea, imaginea înțeleptului care ne spune pe înțelesul nostru, al fiecăruia, că rugăciunea întărește credința, însuflețește nădejdea, înflăcărează dragostea, deprinde umilința. Rugăciunea este scara Cerului conducând pe cărarea Raiului.²

La actul solemn al ridicării în rangul de Arhiepiscop, din data de 23 august 2009, Înaltpreasfințitul Ioan a mărturisit cu sme-

² *Înviatul din Nazaret. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan al Banatului*, realizate de prof. dr. Luminița Cornea, Editura Sophia, București, 2017, p. 6.

Respectiv pentru credincioșii care îi

renie, în fața credincioșilor prezenți în număr mare: „*nu eu, ci frațiiile voastre ați fost ridicați astăzi în rang, în sfântul rang de buni creștini. Aceasta este semnificația unei ridicări în rang a unui episcop, a credincioșilor săi*”³ Atunci, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, privind la mulțimea de credincioși, a afirmat: „*Faptul că atâta lume este prezentă aici arată că Sfântul Sinod în mod inspirat a făcut ceea ce a hotărât și că lumea vă iubeste pentru că îi iubiți pe toți acești buni creștini încredințați spre mântuire Înaltpreasfinției voastre.*”⁴ În cuvântul de răspuns, Înaltpreasfințitul Ioan, făcând referință la cuvintele admirative rostite la adresa sa, spune, înduioșat, că îi dau lacrimile când se gândește că rangul de arhiepiscop a fost purtat de Sfântul Ioan Gură de Aur: „*Mă gândesc că sunt așezat alături de el, mă cutremur când mă gândesc și îl rog pe Dumnezeu să mă întărească și să-mi dea din darurile lui, darul iubirii, al iertării, al răbdării și al mângâierii, ca, într-o bună zi, să nu stau cu capul plecat și rușinat că nu mi-am pus viața în slujba credinței de neam și de țară.*”⁵

Cu darul iubirii, al iertării și al răbdării, Înaltpreasfințitul Ioan își mângâie ascultătorii și cititorii. Cititorul atent remarcă modul *spunerii*, în sensul că Înaltul Ioan este un artizan al cuvântului, un pictor și un creator de imagini care îmbracă noțiunile religioase și realitățile înconjurătoare în cuvinte poetice. Astfel, în primele pagini ale volumului *Înviatul din Nazaret*, Mitropolitul Ioan a făurit imagini din universul creației, folosind cuvinte bine rânduite și sugestiv ordonate pe un imaginar atractiv pentru cititor: adăpostul de animale unde S-a născut Pruncul Iisus este „*loc în care s-a întâlnit Cerul cu pământul, Dumnezeu, îngerii și omul*”. Pruncul Iisus n-a ales să se nască în vreun Templu sau palat domnesc, deoarece, după cum arată Înaltpreasfințitul Ioan „*se pare că staulul*

³ *O candelă în Carpați*, p. 43-44.

⁴ *O candelă în Carpați*, p. 45.

⁵ *O candelă în Carpați*, p. 63.

Responseră cel mai nepătat lor de pe pământ. Ieslea a fost tronul lui Dumnezeu pe pământ.”⁶

Ierom. Maxim Morariu, unul din recenzenții volumului *Înviatul din Nazaret*, remarcă, chiar în primele pagini, dezvoltarea unor idei inedite în imagini de o rară frumusețe, redând răspunsul la întrebarea: „*Totuși de ce ieslea și nu Templul?*”, adică de ce Iisus a ales ca loc al nașterii Sale ieslea. Răspunsul la această întrebare, spune Înaltpreasfințitul Ioan, se află la marginea minții, adică la limita capacității de pricepere a minții omului „*de unde vedem din când în când razele stelei care i-a călăuzit pe magi. Era noapte. Păstorii își păzeau turmele și s-a făcut arătare de îngeri. Locuitorii Betleemului dormeau, o lume întreagă dormea, treji erau doar neadormiții îngeri și păstorii; ei privegheau, doar ei Îl așteptau pe Mesia. Aceasta a fost cea mai luminoasă noapte de pe Pământ de la Facere și până la Nașterea Fiului lui Dumnezeu.*”⁷ Asemenea imagini (numeroase în paginile volumelor amintite) se constituie în tablouri diverse și „colorate”, adică expresive, în stilul cel mai natural al limbii, ceea ce conferă întotdeauna convorbirilor o notă de prospețime.

Cunoscând bine Țara Sfântă, Înaltpreasfințitul Ioan face adesea referiri la aceste locuri, la istoria și cultura poporului Israel, dar și la modul în care *Scriptura* a ajuns un element definitoriu, corelând diferite evenimente și actualizând mesajul lor: „*Era prima noapte din univers în care strălucea Soarele dreptății-Hristos. Un Soare Care nu va mai apune, ci doar asfințește. Bucuria îngerilor și a păstorilor a fost stinsă nu după multă vreme, căci Soarele, ce abia răsărise, scotea la lumină fărădelegile unei lumi întregi. Irod a fost primul care, pus în fața Luminii celei de Sus, s-a văzut pe sine și apoi a căzut în sine și din sine a căzut în adânc, în râul de sânge al nevinovaților prunci pe care i-a ucis vrând să stingă Soarele. Irod nu s-a luptat cu pruncii, ci cu Soarele Hristos. A vrut să stingă lumina*

⁶ *Înviatul din Nazaret*, p. 11.

⁷ *Înviatul din Nazaret*, p. 12.

Res *Soarelui cu sângele pruncilor, lovind cu sabia, fără milă, grumazul lor. Irod deschide poarta unei noi galaxii în univers – galaxia martirilor. Cei ce se luptă cu Dumnezeu au o gândire cu sumă zero și au intrat în noaptea minții. Ei nu pot gândi ce se întâmplă dincolo de apusul soarelui și nu au nicio amintire din viitor. Pendula timpului pentru ei se oprește deasupra mormântului.”⁸*

De la înălțimea statutului de mare ierarh/mitropolit, Înaltpreasfințitul Ioan se adresează de la suflet la suflet, transmite o povară vie potrivit învățăturilor bisericești, adaptată la necazurile, la bucuriile/trăirile credincioșilor. Știe să găsească cuvinte mișcătoare de mângâiere care au rezonanță în sufletele credincioșilor, alinând necazurile. Caută să înfrâneze răul și să promoveze binele, încât predicile/discursurile Înaltpreasfinției sale cultivă teme, imagini și formule consacrate care au trecut prin ani, chiar secole, de la un orator la altul – avem în vedere autorii textelor religioase din literatura română veche. Așa, de pildă, imaginea credincioșilor care pleacă din biserică, după sfânta liturghie, ducând pe ulițele cetății strălucirea Luminii lui Hristos (convorbirea despre grijile vieții) ne-a amintit o imagine fermecătoare, profund educativă, din *Didahiile* (predicile) mitropolitului Antim Ivireanul (1650?-1716): „și când ieșim de la biserică, să nu ieșim deșerți, ci să facem cum face ariciul că, după ce merge la vie, întâi se satură el de struguri, și apoi scutură vița de cad broboanele jos și să tăvălește pre jos de se înfig în ghimpii lui și duce și fiilor.”⁹ Comparația cu ariciul ne-a amintit de relațiile și comparațiile pe care Îps. Ioan le face cu animale ori păsări: „Dacă un vultur este ținut mult în colivie, uită să zboare; așa este și omul care este ținut mult timp de păcat: sufletul său nu mai poate zbura spre înaltul cerului.”¹⁰

⁸ *Înviatul din Nazaret*, p. 13.

⁹ Cf. N. Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, III, Fundația Regele Mihai I, București, 1945, p. 225.

¹⁰ *Pe cărarea Raiului. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan, Arhiepiscop al Munților*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Editura Sophia, București, 2014, p. 131.